

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 26.1.2022 r.
COM(2022) 27 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Ustanowienie Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych w cyfrowej dekadzie

{SWD(2022) 14 final}

Wierzimy w ukierunkowaną na człowieka transformację cyfrową. Chodzi o to, kim chcemy być jako Europejczycy. Sformułujemy zestaw zasad cyfrowych umożliwiający lepsze zrozumienie tej koncepcji. Takich jak dostęp do internetu dla wszystkich; bezpieczna przestrzeń internetowa; prawo do nabywania umiejętności cyfrowych; algorytmy działające z poszanowaniem ludzi; ochrona dzieci w internecie. Te ważne zasady będą uzupełnieniem praw, które już chronią Europejczyków w internecie, takich jak ochrona danych osobowych lub wolność wypowiedzi.

Przewodnicząca Ursula von der Leyen, wydarzenie dotyczące przewodnictwa w cyfrowej dekadzie,
Sines, 1 czerwca 2021 r.

1. Wprowadzenie

Ukierunkowanie transformacji cyfrowej na człowieka jest jednym z kluczowych priorytetów Komisji Europejskiej. Transformacja cyfrowa powinna być kształtowana zgodnie z naszymi europejskimi wartościami i prawami.

Komisja proponuje dziś określenie zestawu zasad takiej ukierunkowanej na człowieka transformacji cyfrowej. W tej **Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych** (zwanej dalej „deklaracją”) wspólne intencje polityczne zostałyby przedstawione obywatelom, przedsiębiorstwom, administracji publicznej i decydentom politycznym. Zasady cyfrowe zawarte w deklaracji mają być podstawowymi pojęciami, opartymi na wspólnych wartościach europejskich, służącymi jako wytyczne dla ukierunkowanego na człowieka, bezpiecznego, zapewniającego włączenie społeczne i otwartego środowiska cyfrowego, w którym nikt nie jest pominięty. Celem jest zapewnienie, by unijne wartości oraz prawa i wolności osób fizycznych zagwarantowane przez prawo Unii były przestrzegane i wzmacniane w internecie i poza internetem.

Deklaracja przyjmie formę *wspólnej uroczystej deklaracji*, która zostanie podpisana przez Parlament Europejski, Radę i Komisję. Komunikat ten towarzyszy proponowanemu projektowi takiej wspólnej deklaracji.

Deklaracja ta stanowi odpowiedź na apele Parlamentu Europejskiego o zapewnienie pełnej zgodności podejścia UE do transformacji cyfrowej z prawami podstawowymi, w tym z przepisami dotyczącymi ochrony danych i równego traktowania, zasadami takimi jak neutralność technologiczna i neutralność sieci oraz włączenie społeczne,¹ a także o zwiększenie umiejętności i kompetencji cyfrowych oraz wspieranie wysoce wydajnego ekosystemu edukacji cyfrowej². W deklaracji tej uwzględniono również apel Parlamentu o ochronę praw użytkowników w środowisku cyfrowym,³ zapewnienie wolności mediów i zwalczanie dezinformacji⁴.

¹ (2020/2216(INI).

² 2020/2135(INI).

³ Sygn. 2020/2018(INL); 2020/2019(INL); 2020/2022(INI); 2020/2012(INL); 2020/2014(INL); 2020/2015(INI); 2020/2017(INI), 2020/2216(INI), 2019/2181(INL).

⁴ 2020/2009(INI).

W Deklaracji berlińskiej z 2020 r. w sprawie *społeczeństwa cyfrowego i administracji cyfrowej opartej na wartościach* Rada stwierdziła, że każdy powinien być w stanie korzystać z możliwości oferowanych przez transformację cyfrową. W deklaracji lizbońskiej (*Deklaracja lizbońska – celowa demokracja cyfrowa*) przedstawionej na Zgromadzeniu Cyfrowym w czerwcu 2021 r. Rada wezwała ponadto do opracowania modelu transformacji cyfrowej wzmacniającego ludzki wymiar ekosystemu cyfrowego, którego podstawą jest jednolity rynek cyfrowy. Rada zaapelowała również o transformację cyfrową, która tworzy powiązania z zieloną transformacją w kierunku neutralnej dla klimatu i zrównoważonej przyszłości.

Od czasu pierwszych zapowiedzi tej inicjatywy zawartych w komunikacie w sprawie cyfrowego kompasu z marca ubiegłego roku⁵ **Komisja aktywnie nawiązuje kontakty z obywatelami i zainteresowanymi stronami**, aby wysłuchać ich opinii. Te działania konsultacyjne pomogły nadać kształt proponowanej deklaracji.

W tym komunikacie przedstawiono również dalsze kroki dotyczące monitorowania środków i działań wprowadzonych w celu wdrożenia deklaracji w praktyce. Deklaracja jest ściśle powiązana z przyjętym we wrześniu 2021 r. wnioskiem dotyczącym „Drogi ku cyfrowej dekadzie” i stanowi uzupełnienie tego dokumentu, w którym określono szersze cele cyfrowe oraz drogę do ich osiągnięcia. Jak określono we wniosku dotyczącym „Drogi ku cyfrowej dekadzie”, co roku będą przedstawiane wyniki skutecznego monitoringu postępów we wdrażaniu zasad zawartych w deklaracji, wraz z corocznym badaniem Eurobarometr dotyczącym postrzegania przez obywateli europejskich wprowadzonych działań i środków. Zapewni to przejrzystość, monitorowanie tendencji i wyników we wszystkich państwach członkowskich oraz będzie stanowić podstawę wytycznych politycznych wszelkich ewentualnych przyszłych przepisów w dziedzinach objętych zasadami zapisanymi w deklaracji.

2. Uzasadnienie przyjęcia Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych

Technologie cyfrowe zmieniają każdy aspekt naszego życia i oferują bezprecedensowe możliwości. Praca, uczenie się, życie towarzyskie, rozrywka, zakupy, dostęp do administracji publicznej, opieki zdrowotnej lub kultury w coraz większym stopniu odbywają się za pomocą środków cyfrowych. Pandemia COVID-19 radykalnie zmieniła rolę transformacji cyfrowej w naszych społeczeństwach i gospodarkach i wpłynęła na przyspieszenie tego procesu.

Pojawiające się przełomy technologiczne w takich dziedzinach jak sztuczna inteligencja, analiza danych, robotyka, internet rzeczy i ich włączenie w modele działalności gospodarczej oraz codzienne usługi i produkty przyczyniły się do zmiany sposobu organizacji gospodarki i społeczeństwa. Zwiększone tempo transformacji cyfrowej doprowadziło do istotnych innowacji, oferując nowe narzędzia umożliwiające sprostanie globalnym wyzwaniom społecznym oraz poprawę efektywności usług prywatnych i publicznych. Ułatwiło ono również

⁵ Cyfrowy kompas na 2030 r.: europejska droga w cyfrowej dekadzie COM(2021) 118 final, 9.3.2021.

dostęp do kształcenia i szkolenia oraz do zasobów informacyjnych, a także otworzyło nowe przestrzenie dyskursu publicznego. Powszechne stosowanie technologii cyfrowych zwiększyło naszą swobodę, gdyż pozwoliło na połączenie nawet najbardziej oddalonych regionów i stworzyło nowe możliwości dla obywateli, pracowników i konsumentów; dla tworzenia i rozwoju przedsiębiorstw; dla rozkwitu społeczności; w zakresie włączenia społecznego grup w niekorzystnej sytuacji; a naszemu społeczeństwu zapewniło całłościowy postęp.

Chociaż pandemia COVID-19 przyspieszyła tempo tej transformacji, zwiększyła ona również podział cyfrowy w całej Unii Europejskiej, nie tylko między obszarami miejskimi o dobrej łączności a obszarami wiejskimi i regionami oddalonymi, ale również między tymi, którzy mogą w pełni korzystać z wzbogaconej, dostępnej i bezpiecznej przestrzeni cyfrowej obejmującej pełny zakres usług, a tymi, którzy nie mają takiej możliwości. Bardziej niż kiedykolwiek ograniczony dostęp do łączności i usług internetowych, ale także ograniczone możliwości nabywania umiejętności cyfrowych i zrozumienia technologii cyfrowych stanowią poważne zagrożenie dla spójności dzisiejszego społeczeństwa. Pandemia COVID-19 pokazała, jak ważne jest, aby wszystkie podmioty, w tym **instytucje, takie jak administracje, instytucje zajmujące się badaniami, kształceniem i szkoleniem oraz placówki opieki zdrowotnej, były przygotowane na nadejście społeczeństwa cyfrowego** i były w stanie zapewnić włączenie społeczne i wsparcie osobom podatnym na zagrożenia, osobom starszym, dzieciom i osobom z niepełnosprawnościami, tak aby mogły one w pełni korzystać z transformacji cyfrowej.

Ponadto rosnąca dostępność nowych technologii i danych cyfrowych wiąże się również z niepożądanymi konsekwencjami, które mogą mieć dalekosiężne skutki dla obywateli, naszych wartości demokratycznych, naszego bezpieczeństwa lub fundamentów naszych społeczeństw. Zagrożenia te znacznie wzrosły, w tym naruszenia prywatności i naruszenia ochrony danych osobowych, rozpowszechnianie nielegalnych i szkodliwych treści i niebezpiecznych produktów, a także dezinformacji, cyberprzestępczości i cyberataków, wykorzystywania i znęcania się, w tym dzieci, masowej inwigilacji, stronniczości algorytmów utrudniających sprawiedliwy i niedyskryminacyjny dostęp do informacji i demokratycznej debaty, a nawet jawnej cenzury. Problemy te dotyczą samej istoty praw podstawowych i podważają z trudem wywalczony postęp poczyniony w tej dziedzinie zarówno w Unii Europejskiej, jak i na arenie międzynarodowej.

Obywatele i przedsiębiorstwa nie korzystają z mniejszej liczby praw ani nie są mniej chronieni, gdy nawiązują kontakty w środowisku cyfrowym w porównaniu z kontaktami nawiązywanymi w świecie offline. Transformacja cyfrowa nie uzasadnia wyjątków od praw i wolności, z których obywatele Unii korzystają na mocy prawa UE. Celem tej transformacji powinno być raczej wzmocnienie tych praw i wolności. Unia jest zaangażowana na rzecz wzmocnienia pozycji wszystkich Europejczyków, aby mogli w pełni korzystać z możliwości, jakie stwarza transformacja cyfrowa, niezależnie od ich wieku, płci, zdolności, warunków lub położenia geograficznego, i podjęła zarówno działania naprawcze, jak i zapobiegawcze, poprzez

przyjęcie w ostatnich latach niezbędnych regulacji i środków politycznych we wszystkich tych obszarach. Ponieważ rozwiązania technologiczne mające wpływ na nasze życie stają się jednak coraz bardziej ze sobą powiązane, wszechobecne i złożone, coraz pilniejsze staje się zwiększenie wysiłków na rzecz osiągnięcia otwartego, sprawiedliwego i równego dostępu do narzędzi, usług, infrastruktury i umiejętności cyfrowych, co może ostatecznie wzmocnić naszą demokrację.

Jak wyjaśniono w cyfrowym Kompasie na 2030 r., Unia ma wizję Europy w 2030 r. przekształconej cyfrowo zgodnie z wartościami europejskimi. Wizja ta obejmuje wzmocnienie pozycji obywateli i innowacyjnych przedsiębiorstw w ukierunkowanym na człowieka, sprzyjającym włączeniu społecznemu, dostatnym i zrównoważonym społeczeństwie cyfrowym. Celem niedawno przyjętej „Drogi ku cyfrowej dekadzie” jest dalsze wzmocnienie naszego przywództwa cyfrowego oraz wzmocnienie pozycji obywateli i przedsiębiorstw, a tym samym uczynienie transformacji cyfrowej motorem zrównoważonego wzrostu gospodarczego i dobrostanu społecznego w Europie. Cel ten zostanie osiągnięty w szczególności poprzez udostępnienie wszystkim obywatelom szerokopasmowego dostępu o dużej wydajności, w tym na obszarach wiejskich i oddalonych, poprzez rozwijanie umiejętności i kompetencji cyfrowych siły roboczej, aby umożliwić jej pełne uczestnictwo w gospodarce cyfrowej, poprzez cyfryzację przedsiębiorstw i usług publicznych oraz uczynienie tych usług bardziej wydajnymi i łatwymi do wykorzystania z korzyścią dla wszystkich w naszym społeczeństwie. Bezpieczna cyberprzestrzeń przyczynia się również do zwiększenia zaufania ludności do narzędzi i usług cyfrowych. Umożliwia zachowanie wolności wypowiedzi i informacji, w tym wolności i pluralizmu mediów. Ponadto, zgodnie z dwójką transformacją – cyfrową i ekologiczną, transformacja cyfrowa będzie miała również na celu wykorzystanie siły technologii do podejmowania działań w dziedzinie klimatu, ochrony różnorodności biologicznej i odbudowy zasobów przyrodniczych zgodnie z Europejskim Zielonym Ładem, celami zrównoważonego rozwoju ONZ i porozumieniem paryskim.

W tym właśnie kontekście, w odpowiedzi na apele Parlamentu Europejskiego i Rady, Komisja Europejska proponuje określenie zestawu zasad, które posłużą jako wytyczne dla zrównoważonej, ukierunkowanej na człowieka i opartej na wartościach transformacji cyfrowej.

W tym kontekście w deklaracji przedstawiono zasady cyfrowe, które mają służyć wszystkim Europejczykom, w szczególności w następujący sposób: ukierunkowanie transformacji cyfrowej na człowieka; solidarność i włączenie społeczne; swoboda wyboru; udział w cyfrowej przestrzeni publicznej; bezpieczeństwo, ochrona i wzmocnienie pozycji oraz zrównoważoność.

Z kolei deklaracja powinna również służyć zarówno podmiotom publicznym jak i prywatnym jako punkt odniesienia przy opracowywaniu i wdrażaniu nowych technologii. Deklaracja powinna również ukierunkowywać decydentów politycznych w podejmowanych wspólnych wysiłkach na rzecz określenia europejskiego sposobu na zrównoważony, ukierunkowany na

człowieka i sprzyjający włączeniu społecznemu cyfrowy świat, a także na rzecz mocnego oparcia interwencji politycznych UE na wymienionych elementach. Deklaracja ta może stać się globalnym punktem odniesienia w przypadku wielu pojawiających się kwestii społecznych i etycznych związanych z transformacją cyfrową. Te same zasady będą centralnym elementem działań UE skierowanych do jej partnerów oraz w ramach organizacji międzynarodowych.

Proponowana deklaracja opiera się na wcześniejszych inicjatywach państw członkowskich i Parlamentu Europejskiego i uwzględnia **liczne uwagi zebrane podczas konsultacji publicznych**. W wyniku konsultacji opracowano szereg zasad w porównaniu ze wstępnym zestawem zasad przedstawionych w ramach konsultacji publicznych.

Konsultacje publiczne dotyczące zestawu europejskich zasad cyfrowych

W okresie 12 maja – 6 września 2021 r. Komisja przeprowadziła konsultacje publiczne, aby zebrać opinie na temat formułowania europejskich zasad cyfrowych mających promować i podtrzymywać wartości UE w przestrzeni cyfrowej.

Konsultacje społeczne promowano podczas wydarzenia pt. „Przewodnictwo w cyfrowej dekadzie”, które odbyło się w dniach 1–2 czerwca na platformie cyfrowej Konferencji w sprawie przyszłości Europy, a także na kontach Komisji w mediach społecznościowych. Konsultacje miały przede wszystkim na celu zebranie opinii wszystkich zainteresowanych stron, w tym państw członkowskich, władz regionalnych i lokalnych, organizacji pozarządowych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, stowarzyszeń przedsiębiorców i przedsiębiorstw, innych zainteresowanych stron oraz oczywiście obywateli.

Oznaczało to rozpoczęcie szeroko zakrojonych konsultacji, w tym warsztatów partycypacyjnych i ukierunkowanych rozmów, przeprowadzenie badania Eurobarometr, aby zebrać opinie z różnych państw członkowskich i od różnych grup wiekowych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży oraz różnych środowisk społecznych.

Ogólnie rzecz biorąc, w konsultacjach odnotowano szerokie poparcie dla Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych, a także dla pierwszego zestawu zasad sformułowanych w otwartych konsultacjach publicznych oraz podkreślono znaczenie niektórych z nich na tle pozostałych, a niektórzy respondenci zwrócili uwagę na potrzebę wprowadzenia dodatkowych zasad. Odpowiedzi udzielone w ramach różnych działań konsultacyjnych miały wpływ na projekt przedstawionej dziś deklaracji.

Bardziej szczegółowe podsumowanie wyników konsultacji znajduje się w dokumencie roboczym służb Komisji opublikowanym wraz z niniejszym komunikatem.

3. Polityczny charakter Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych

Zestaw zasad cyfrowych, które powinny kształtować europejskie społeczeństwo cyfrowe, zaproponowano w formie **wspólnej uroczystej deklaracji** Parlamentu Europejskiego, Rady i Komisji. Projekt deklaracji, przedstawiony w załączniku, ma być przedmiotem dyskusji z Parlamentem Europejskim i Radą w celu podpisania go przez wszystkie trzy instytucje.

U podstaw tej deklaracji leży zwłaszcza pierwotne prawo Unii, w szczególności Traktat o Unii Europejskiej (TUE), Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), Karta praw podstawowych Unii Europejskiej oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a także prawo wtórne.

Zasady te nie mają wpływu na prawa gwarantujące w Unii ochronę użytkowników internetu, na podstawie których osoby podlegają już ochronie w internecie i w odniesieniu do których w całej Unii muszą istnieć skuteczne środki odwoławcze. Zasady te nie wpływają także na zgodne z prawem ograniczenia korzystania z takich praw w celu pogodzenia ich z korzystaniem z innych praw ani na niezbędne i proporcjonalne ograniczenia w interesie publicznym. W przypadku wprowadzenia ich w ramach inicjatyw politycznych zasady takie będą stosowane razem z istniejącymi prawami i zasadami oraz w ogólnym interesie publicznym.

4. Działania następce na szczeblu unijnym i globalnym

Poparcie dla przyjęcia Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych

Komisja proponuje, aby Europejska deklaracja praw i zasad cyfrowych została podpisana uroczyście przez trzy zainteresowane instytucje UE. Wraz z Parlamentem Europejskim i Radą Komisja będzie koordynować dyskusję na podstawie przedstawionego dziś projektu deklaracji.

Obecne i przyszłe prawodawstwo i działania UE

Ze względu na polityczny charakter deklaracji, nie wszystkie zasady odpowiadają prawom, których można dochodzić bezpośrednio w sądzie: niektóre z nich zostały już określone w prawodawstwie, inne mogą wymagać dalszych działań na odpowiednim szczeblu. Deklarację należy interpretować w związku z aktami i instrumentami prawnymi UE i pozostaje ona bez uszczerbku dla tych aktów i instrumentów.

W rzeczywistości Komisja przedstawiła już szereg wniosków regulacyjnych oraz inicjatyw politycznych w dziedzinach objętych zasadami cyfrowymi określonymi w projekcie deklaracji. Wraz z Parlamentem Europejskim i Radą Komisja zamierza kontynuować, w razie potrzeby,

działania i inicjatywy, które wdrażają w praktyce zasady cyfrowe kształtujące transformację cyfrową⁶.

Monitorowanie i przegląd

Zasady zapisane w deklaracji leżą w interesie obywateli, organów publicznych, partnerów społecznych i społeczeństwa obywatelskiego na wszystkich szczeblach. Mają one również znaczenie dla przedsiębiorstw, zarówno jako użytkowników usług cyfrowych, jak i aktywnych podmiotów ponoszących odpowiedzialność w przestrzeni cyfrowej.

Komisja będzie wspierać działania na rzecz komunikacji i współpracy z państwami członkowskimi i wszystkimi właściwymi podmiotami, aby zapewnić zwiększenie świadomości i wspólne zobowiązanie do przestrzegania zasad zapisanych w deklaracji.

Aby inicjatywa ta powiodła się, ważne jest, aby sposób, w jaki zasady cyfrowe zostaną wprowadzone w życie, był skutecznie monitorowany. We wniosku Komisji dotyczącym decyzji w sprawie „Drogi ku cyfrowej dekadzie” stwierdza się, że państwa członkowskie w odpowiednim czasie przekazują Komisji niezbędne informacje wymagane do skutecznego monitorowania postępów we wdrażaniu zasad zawartych w deklaracji. Ponadto we wniosku Komisji stwierdzono, że w rocznym sprawozdaniu na temat stanu cyfrowej dekady oceniony zostanie stan środków dotyczących zasad zawartych w deklaracji. Następnie Komisja przedstawi Radzie i Parlamentowi swoją strategiczną ocenę transformacji cyfrowej UE, a także zaleci państwom członkowskim działania i środki lub omówi wspólne zobowiązania podjęte przez Komisję i państwa członkowskie.

Komisja zacieśni również współpracę z państwami członkowskimi i wszystkimi właściwymi podmiotami w zakresie wszystkich odpowiednich przepisów UE, w tym przepisów określonych w wyżej wymienionym prawodawstwie i skoncentruje się na ich transpozycji (w zależności od przypadku) i wdrażaniu oraz wymianie najlepszych praktyk. Ścisły i regularny dialog z państwami członkowskimi może ułatwić terminowe przyjęcie i (w zależności od przypadku) transpozycję instrumentów prawnych UE, a także poprawić jakość ich wdrożenia, co pozwoli uniknąć późniejszego wszczynania postępowań w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego.

Ponadto Komisja będzie co roku przeprowadzać badanie Eurobarometr, aby monitorować dalsze działania w państwach członkowskich. Za sprawą badania Eurobarometr gromadzone będą dane jakościowe, odzwierciedlające postrzeganie przez obywateli sposobu wdrożenia w UE zasad cyfrowych w poszczególnych państwach członkowskich.

⁶ W związku z tym wszelkie działania wymagające wkładu finansowego z budżetu UE zostaną uwzględnione w uzgodnionych na lata 2021–2027 pulach środków finansowych na dane programy wydatków oraz w ramach uzgodnionych zasobów kadrowych.

Komisja oceni potrzebę dokonania po pewnym czasie przeglądu zasad w świetle rozwoju technologicznego i w razie potrzeby przedstawi Parlamentowi Europejskiemu i Radzie wniosek w tej sprawie.

Propagowania Europejskiej deklaracji praw i zasad cyfrowych na świecie

UE zawsze odgrywała wiodącą rolę w propagowaniu praw podstawowych na arenie międzynarodowej, w tym na forum Organizacji Narodów Zjednoczonych. UE jest w stanie utrzymać tę rolę odpowiedzialnego światowego lidera modelu podejścia ukierunkowanego na człowieka i opartego na wartościach w epoce cyfrowej. Deklaracja będzie również narzędziem przewodnim działań dyplomatycznych UE i będzie kształtować partnerstwa i dyskusje z naszymi partnerami międzynarodowymi.

5. Wnioski i dalsze działania

W deklaracji praw i zasad cyfrowych Komisja przedstawia zarówno ramy odniesienia dla osób prywatnych, jak i przewodnik dla przedsiębiorstw i decydentów politycznych, aby ukierunkować transformację cyfrową na człowieka.

Państwa członkowskie, w tym ich organy publiczne, wszystkie zainteresowane strony, społeczeństwo obywatelskie na wszystkich szczeblach oraz instytucje UE ponoszą wspólną odpowiedzialność za pracę na rzecz transformacji cyfrowej ukierunkowanej na człowieka.

Komisja będzie nadal ściśle współpracować z Parlamentem Europejskim i Radą, aby ułatwić podpisanie tej deklaracji jak najwcześniej w 2022 r.